

Vlaams
Parlement

vergadering **C170 – BIN12**
zittingsjaar 2013-2014

Handelingen

Commissievergadering

Commissie voor Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur,
Decreetsevaluatie, Inburgering en Toerisme

van 1 april 2014

INHOUD

- Vraag om uitleg van de heer Jan Roegiers tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over de toekenning van beveiligingsopdrachten door de Vlaamse overheid aan de firma G4S
- 1174 (2013-2014) 3
- Vraag om uitleg van mevrouw Katrien Schryvers tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over de kosten van de lijkbezorging van een behoeftige
- 1153 (2013-2014) 9
-

Voorzitter: de heer Marnic De Meulemeester**Vraag om uitleg van de heer Jan Roegiers tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over de toekenning van beveiligingsopdrachten door de Vlaamse overheid aan de firma G4S - 1174 (2013-2014)**

De voorzitter: De heer Roegiers heeft het woord.

De heer Jan Roegiers: Voorzitter, collega's, G4S wordt op z'n Engels uitgesproken als 'G-Force'. Ik wist het zelf ook niet, maar laat het ons daarop houden.

Minister, in de afgelopen weken heb ik al uw collega-ministers schriftelijk ondervraagd over de samenwerking van de Vlaamse Gemeenschap met beveiligingsfirma's in het algemeen, voor de bewaking van haar gebouwen, beveiliging van personeel en evenementen, bepaalde transporten of andere opdrachten. Het zijn de diensten die u als coördinerend minister hebben aangeduid. Laat het duidelijk zijn dat ik mijn vraag om uitleg richt tot de hele Vlaamse Regering en niet tot u alleen.

Het was er mij om te doen na te gaan of en in welke mate er een samenwerking is tussen de Vlaamse Gemeenschap en G4S, 's werelds grootste particuliere en militaire beveiligingsbedrijf. Ik had goede redenen om daarnaar te peilen, want die firma is op zijn zachtst gezegd niet onomstreden. Zo werkt één van haar dochterondernemingen in Israël actief mee aan de bezetting van de Palestijnse gebieden. Dat is duidelijk in strijd met het internationaal recht. Daarnaast levert het bedrijf materiaal en diensten aan de Israëlische politie, het ministerie van Defensie, het leger en vooral aan gevangenen waar Palestijnse kinderen en politieke gevangenen worden opgesloten. Volgens de vierde Conventie van Genève is dat illegaal.

In het Verenigd Koninkrijk loopt er momenteel een groot fraudeonderzoek tegen G4S wegens oplichting van de Britse overheid in één van haar contracten. In Zuid-Afrika loopt er een onderzoek naar de firma omdat ze gevangenen op systematische wijze zou hebben mishandeld in privaat beheerde gevangenen. Bovendien heeft G4S een slechte reputatie wat de omgang met haar werknemers en het respecteren van arbeidsrechten betreft. Het mooiste bewijs daarvan is een langdurige staking in februari in Nederland, die ondertussen is afgelopen maar wel haar sporen heeft nagelaten.

Minister, uit uw gecoördineerd antwoord op mijn vragen blijkt dat deze firma ook in Vlaanderen zonder veel problemen opdrachten blijft binnenrijven. De aan G4S toegekende beveiligingsopdrachten voor Vlaamse administratieve centra, Boudewijn- en Consciencegebouw gaan zelfs in fors stijgende lijn. Tijdens deze legislatuur haalde G4S bij de Vlaamse overheid – als ik het goed heb nageteld, maar wellicht hebt u dat nog beter gedaan – dertien contracten binnen voor bijna één miljoen euro. Minstens acht van die contracten, ten belope van 688.000 euro, werden gesloten in december 2013, toch een moment waarop al voldoende ruchtbaarheid was gegeven aan de hierboven beschreven aantijgingen en waarop de regering en uzelf volop bezig waren met het opstellen van ethische criteria. Ik vraag me dan ook af in welke mate de Vlaamse overheid rekening houdt, hield en zal houden met ethische criteria bij het gunnen van zulke contracten die, mijns inziens, toch iets gevoeliger liggen dan om het even welke andere overheidsopdracht.

Ik haal enkele zaken aan uit uw gecoördineerd antwoord: “De wetgeving laat toe om ondernemingen uit te sluiten die veroordeeld zijn voor een misdrijf dat hun professionele integriteit aantast. Ook in het kader van de uitvoering van een opdracht kan het bestuur maatregelen treffen indien een onderneming inbreuken begaat. Het is belangrijk om ondernemingen hieromtrent te sensibiliseren en ervoor te zorgen dat zij de non-discriminatie-regelgeving naleven, net als aanverwante regelgeving rond pesten, geweld of ongewenst seksueel gedrag op het werk en de regelgeving rond toegankelijk bouwen.” Dat slaat vooral op de opdrachten binnen de Vlaamse Gemeenschap.

“Bestekken van overheidsopdrachten bepalen vaak ook uitdrukkelijk dat de inschrijver een uittreksel uit het strafregister moet bijvoegen. Dit laat toe om na te gaan of de inschrijver niet veroordeeld is voor bepaalde misdrijven.”

Minister, daarnaast maakt u gewag van de conceptnota ‘voorkomen fraude of misbruiken bij overheidsopdrachten’, die werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 31 januari 2014. Ik citeer verder: “De nota geeft een eerste aanzet tot bepaling van een methode om prestaties uit het verleden door opdrachtnemers bij de Vlaamse overheid in rekening te brengen bij toekomstige opdrachten.”

Met andere woorden, de Vlaamse Regering is daar wel mee bezig geweest, maar het blijft verbazingwekkend dat een bedrijf als G4S zo gemakkelijk opdrachten kan binnenhalen. Ik heb bij de voorbereiding van deze vraag een nota op de kop kunnen tikken van mevrouw Lieselot Verdonck, ‘Ph.D. Researcher at the Human Rights Centre’ van de universiteit van Gent. Dat centrum heeft een onderzoek gedaan naar contracten tussen G4S en de stad Gent. Ik denk dat in dezen de stad Gent mag worden vervangen door de Vlaamse overheid. Het gaat immers om dezelfde soort gunningscriteria.

Een van de conclusies van de onderzoekster is letterlijk: “De activiteiten van G4S in Israël schenden het internationaal recht en kwalificeren als een ‘ernstige fout bij de beroepsuitoefening’, op basis waarvan de Stad Gent de onderneming kan weren uit haar gunningsprocedures.” In dit geval geldt dit dus ook voor de Vlaamse Gemeenschap.

Ik vervolg het citaat: “Waar dit slechts een juridische mogelijkheid maar geen verplichting is onder de overheidsopdrachtenwetgeving, kan afgeleid worden uit de huidige stand van het internationaal recht dat de Belgische overheden G4S moeten uitsluiten. De gedragingen van de onderneming zijn immers in strijd met het *ius cogens* en door met deze onderneming te contracteren dragen overheden onrechtstreeks bij tot deze onrechtmatige gedragingen.”

Minister, we zijn op het punt gekomen dat mijn vragen van toepassing kunnen zijn voor de contracten die zijn afgesloten en in de toekomst eventueel zouden kunnen worden afgesloten, dan wel of de Vlaamse Regering G4S vanaf nu en tot nader order zal uitsluiten van de gunningsopdrachten. Hoe motiveert de Vlaamse Regering het gunnen van beveiligingscontracten aan de controversiële firma G4S rekening houdende met de wet op overheidsopdrachten en de leidraad voor de integratie van sociale en ethische criteria in overheidsopdrachten? Klopt de informatie dan niet dat G4S voorwerp is van verschillende procedures wegens inbreuken tegen de vierde conventie van Genève, wegens fraude en wegens gebrek aan respect voor hun werknemers en de voorwaarden waarin zij moeten werken? Vindt de Vlaamse overheid het überhaupt verdedigbaar dat een multinationale beveiligingsfirma met een controversiële staat van dienst en een belabberde reputatie instaat voor de beveiliging van haar gebouwen en personeel? Stelt zich hier geen nieuw veiligheidsprobleem gezien de grote belangen van dit bedrijf in andere landen en de vele andere overheden en instanties waarmee het nauw samenwerkt? Gaat de Vlaamse Regering de firma G4S confronteren met bovenstaande inbreuken en desgevallend de zeven nog lopende contracten met G4S herbekijken of stopzetten?

De voorzitter: De heer Vanden Bussche heeft het woord.

De heer Marc Vanden Bussche: Voorzitter, minister, collega’s, ik vind het een heel interessante vraag die ook de lokale overheden kan en zal interesseren. Ook wij stellen bij het toekennen van openbare aanbestedingen soms vast dat we twijfels hebben over de goede naam van bepaalde mensen die volgens de selectie- en gunningscriteria zouden moeten worden geselecteerd. Het is niet duidelijk of slechte ervaringen met een firma, het feit dat een firma in de miserie zit of het nieuws dat ze onethische zaken hebben gedaan, een voldoende basis kan bieden om een openbare aanbesteding niet toe te wijzen. In een dergelijk geval bestaat de vrees voor schadevergoedingen wegens het niet toekennen. Dergelijke firma’s hebben meestal heel goede juristen in huis, wat de kans op schadevergoedingsclaims groter maakt.

Het is daarom goed, minister, om dit nog eens goed te verduidelijken. Misschien kunt u op basis van uw antwoord hier een kleine omzendbrief sturen naar de gemeenten. Zo hebben de gemeenten een leidraad van de zaken waarmee bij een openbare aanbesteding rekening kan worden gehouden.

De voorzitter: Minister Bourgeois heeft het woord.

Minister Geert Bourgeois: Voorzitter, dames en heren, eerst een verduidelijking over de opdrachten die gegund zijn door de Vlaamse overheid. Het betreft hier opdrachten die gegund werden door diverse entiteiten, raden van bestuur, leidend ambtenaren. Het betreft dus geen opdrachten op basis van één groot raamcontract van de Vlaamse overheid. De meeste contracten werden uiteraard gegund door het agentschap dat de gebouwen beheert, maar ook door de VDAB en door vzw 'de Rand'. Voor vzw 'de Rand' betrof het weliswaar heel beperkte bewakingsopdrachten van een of twee dagen.

Naar ons recht, de wet op de overheidsopdrachten, moet bij de beoordeling van de criteria in aanmerking worden genomen of de kandidaat die zich inschrijft en deelneemt, beantwoordt aan de criteria. Dit is zo behalve wanneer die kandidaat zich beroept op de draagkracht van een andere entiteit, bijvoorbeeld op de draagkracht van een zusterbedrijf in het buitenland. Als men om die opdracht binnen te halen, zegt een beroep te zullen doen op een ander bedrijf, dan kan dat zusterbedrijf uiteraard ook onder ogen worden genomen. In dit geval is dit niet gebeurd. G4S heeft zelfstandig meegedaan aan de diverse aanbestedingen.

Een tweede casus die kan voorkomen onder het geldend recht, is dat een onderaannemer wordt ingeschakeld. Dan kunnen discussies ontstaan als dit wordt verboden door de opdracht. De opdrachtgever kan stellen dat het bedrijf de opdracht zelf moet uitvoeren en op zijn beurt geen beroep kan doen op een opdrachtgever. In dat geval kan er schending zijn van de opdracht. Het andere geval is dat waarin er wel een beroep mag worden gedaan op een onderaannemer, en die onder een van de gevallen van uitsluiting valt. In dit geval heeft G4S niet meegedongen met een beroep op een onderaannemer.

Bij ons zijn er geldende criteria die een uitsluiting mogelijk maken, zoals sociale en ethische criteria. De regelgeving met betrekking tot de overheidsopdrachten laat toe een onderneming uit te sluiten die is veroordeeld voor een misdrijf dat haar professionele integriteit aantast, of die bij haar beroepsuitoefening een ernstige fout heeft gemaakt. Die uitsluitingsgronden zijn dienstig om een onderneming uit te sluiten die bijvoorbeeld inbreuken heeft begaan op het vlak van het milieu of de sociale wetgeving, of met betrekking tot ethische criteria. Dit gaat telkens over de concrete inschrijver, dus over de rechtspersoon zelf die meedingt naar de overheidsopdracht, niet over een zuster-, dochter- of moederbedrijf.

Er wordt dus vermoed, maar dat moet verder worden onderzocht, dat de dochter van de groep die actief is in Israël, handelingen stelt die strijdig zijn met het internationaal recht, met de VN-resoluties, met de Conventie van Genève. Daarover bestaat dus discussie. Dat doet een vraag rijzen. Ik ken ook het artikel van de academica Lieselot Verdonck waarnaar u verwijst. Anderzijds heb ik het advies van mijn afdeling Overheidsopdrachten, dat daarmee in strijd is. Ik heb ook contact opgenomen, niet per brief, maar mondeling, met de stad Gent. Daar zegt men dat men erop is aangesproken, maar dat de interne dienst van de stad ook zegt dat men geen been heeft om op te staan. Er zijn geen stappen gezet om de overeenkomsten te verbreken. Iets anders is of men in de toekomst, bij andere, nieuwe aanbestedingen, kan beslissen om daar een uitsluitingscriterium van te maken, of dat in te roepen bij het gunnen van de opdracht. Er is dus discussie over of dit kan.

Ik weet dat mevrouw Verdonck naar aanleiding van de samenwerking tussen G4S en de stad Gent tot de redenering komt dat die Belgische rechtspersoonlijkheid kan worden doorbroken. Ze verwijst daarvoor naar rechtspraak van het Europees Hof van Justitie, rechtspraak die wij in het korte bestek hiervan nog niet hebben kunnen controleren. Wel is het interessant te weten dat de OESO bezig is met een onderzoek ter zake, om te bekijken of G4S in Israël

concreet het internationaal recht overtreedt, en of dit kan worden opgenomen als een criterium voor de verbreking en/of uitsluiting bij overheidsopdrachten. Dat onderzoek is bij mijn weten niet afgerond. Ik heb mijn administratie gevraagd om contact op te nemen met de OESO, om de stand van zaken te vragen en op de hoogte te worden gehouden van het resultaat ervan. Dat is een onderzoek dat vanuit het Verenigd Koninkrijk wordt gevoerd.

Het Europees Parlement heeft ook een vraag gekregen om G4S niet langer als dienstenleverancier te gebruiken. De publieke informatie die ik heb, laat toe te besluiten dat het Europees Parlement heeft geoordeeld dat het niet mogelijk was om de lopende contracten met G4S te verbreken. Bij een nieuwe aanbesteding heeft het Europees Parlement G4S opnieuw laten meedingen. Het heeft dit weliswaar niet aan GS4 gegund, maar dat was op basis van het criterium van de prijs. Je kunt daar dus ook geen precedent in vinden, want er was een concurrent die een betere prijs bood. G4S was dus niet de best biedende partij. Het Europees Parlement heeft zich bij de gunning dus ook niet uitgesproken over dit punt. Wel heeft het parlement beslist, volgens de publieke informatie die ik heb, om niet over te gaan tot de verbreking.

Alles wordt dus op dit ogenblik onderzocht. Het lijkt me belangrijk genoeg dat er wordt gekomen tot een advies dat toelaat om eenduidige conclusies te hebben, en dat ik momenteel niet heb.

U verwijst naar procedures of conflicten of problemen wegens fraude, wegens inbreuken op de Vierde Conventie van Genève, wegens een gebrek aan respect voor de werknemers en de werkvoorwaarden. Ik heb daarover informatie uit de media. Uit the Guardian heb ik een artikel gehaald waaruit blijkt dat er in het Verenigd Koninkrijk sprake was van het overfactureren voor enkelbandbewaking. Dit is geëindigd met een schikking. Nog uit the Guardian heb ik een artikel over het mishandelen van een gevangene in Zuid-Afrika, waarin de minister bevoegd voor de gevangenen een onderzoek aankondigde. Bij mijn weten is daar nog geen resultaat van bekend. Er is ook sprake van een mislukte opleiding van het veiligheidspersoneel bij het Olympische Spelen van 2012 in Londen. Ook wat dat betreft, werd een schikking getroffen: G4S heeft 70 miljoen pond betaald. Tot slot is er het ondersteuning bieden door G4S aan de bezetting van de Palestijnse gebieden door Israël. Zoals ik zei, is de OESO bezig met een onderzoek ter zake. Ik lees ook in de pers, maar ik heb daar ook geen verdere gegevens van, dat G4S heeft aangekondigd zijn activiteiten daar af te bouwen.

Wegens de beperkte tijdspanne heb ik dus echt nog niet de mogelijkheid gehad om alle elementen op een rijtje te zetten en daar ook eenduidige conclusies uit te trekken. Ik meen dat die elementen er allemaal nog niet zijn. G4S maakt wel werk van een intern beleid met betrekking tot het naleven van de mensenrechten, de sociale wetgeving en dergelijke. Het heeft een 'human rights policy' gelanceerd, om de werking van het bedrijf in overeenstemming te brengen met de United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights, en rapporteert in het Corporate Social Responsibility Report.

Dat is niet onbelangrijk. Als zou blijken dat er een overtreding, een schending van het internationaal recht gebeurt, die imputeerbaar is aan de Belgische tak van G4S, dan kan het zijn dat, conform de wet op de overheidsopdrachten, bij een oordelen over elementen die niet verplicht leiden tot een uitsluiting, maar daartoe kunnen leiden, rekening wordt gehouden met door het bedrijf geleverde inspanningen. Stel dat zij zeggen dat zij hebben beslist om te stoppen in Israël en dat zij een 'code of conduct' hebben voor zichzelf, dat zij een policy hebben die ervoor zorgt dat ze strikt ethische criteria naleven in verband met mensenrechten en dergelijke meer, dan moet je daar als aanbestedende overheid rekening mee houden want je moet een proportionaliteitstoets doen. Dan kun je niet anders dan dit in ogenschouw te nemen. Net zoals je, als een bedrijf veroordeeld is geweest, er rekening mee moet houden dat een bedrijf sinds de datum van veroordeling eventueel maatregelen heeft genomen om daar een einde aan te maken. Ook dit moet je in overweging nemen. Maar ik zei het al: ik heb op dit ogenblik onvoldoende zicht op de concrete situaties en de procedures die lopen.

De geldende richtsnoeren betreffende de mogelijkheid van Israëlische entiteiten en hun activiteiten in de sinds juni 1967 door Israël bezette gebieden sluiten duidelijk alle financiële steun uit in de vorm van subsidies, prijzen en financieringsinstrumenten aan Israëlische instellingen en bedrijven die in die bezette gebieden gevestigd zijn of daar hun activiteiten ontplooiën. Die richtsnoeren zijn enkel van toepassing op dergelijke Israëlische entiteiten. De Israëlische tak van G4S valt zonder twijfel onder het toepassingsgebied van die richtsnoeren. Volgens de wetgeving, zoals die wordt uitgelegd door onze juristen en blijkbaar ook door de interne dienst van de wet op de overheidsopdrachten bij de stad Gent, valt de Belgische tak van G4S daar niet onder.

Mijnheer Roegiers, u vraagt naar de actie die uiteindelijk zal worden ondernomen. Om lopende contracten te verbreken, hebben wij, met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid, geen poot om op te staan. Iets anders is of je bij het aflopen van de huidige contracten – het gaat om aflopende offerteaanvragen, om mensen die zich richten tot de markt om de volledige concurrentie te laten spelen – uitsluitingsmogelijkheden zou kunnen vinden, gebaseerd op het doorbreken van de rechtspersoonlijkheid en het doortrekken van de internationale context en van de moeder-dochterrelatie (de moeder G4S en de dochters in België en Israël). Dit moet serieus worden onderzocht. Ik hoop dat ik zo snel mogelijk hierover het antwoord van de OESO krijg. Mijn dienst Overheidsopdrachten is niet overtuigd van de mogelijkheid om te doorbreken, maar het vergt nader onderzoek.

De nota van mevrouw Verdonck moet verder worden onderzocht, temeer omdat zij verwijst naar de rechtspraak van het Europees Hof van Justitie. Het is toch belangrijk om dat helemaal grondig uit te pluizen. Zo nodig zullen wij extern juridisch advies moeten vragen, want het is nu een zeer specialistische aangelegenheid, die niet zomaar op een draefje te beantwoorden valt.

De voorzitter: De heer Roegiers heeft het woord.

De heer Jan Roegiers: Minister, dank u. Als parlementslid hoop je natuurlijk altijd op een nog verregaander antwoord. Toch moet ik zeggen dat ik zeer opgetogen en tevreden ben over het antwoord dat u, gegeven de omstandigheden, nu hebt kunnen geven.

Ik vind het belangrijk dat er verder onderzoek wordt verricht. U neemt contact met de OESO. Ik heb ook begrepen dat u met de diensten van het Europees Parlement contact zult opnemen. Ik vind dat stappen voorwaarts om te onderzoeken of en in welke mate G4S zo controversieel is als ik het in mijn vraag naar voren heb geschoven. Ik blijf daarvan overtuigd. Maar ik heb ook begrip voor het juridische ‘spel’, tussen aanhalingstekens, dat nu bezig is. Ik ben zelf geen jurist, ik wil mij daar dus zeer voorzichtig in opstellen.

Ik heb mij voornamelijk gebaseerd op de nota van mevrouw Verdonck. U hebt die nota ook. Voor de collega's is het wel belangrijk dat zij al in haar inleiding heel duidelijk stelt dat G4S België en G4S Israël “afzonderlijke juridische entiteiten” zijn, “namelijk dochterondernemingen van het moederbedrijf G4S”. En: “Toch kan onder het Belgische recht de rechtspersoonlijkheid van een specifieke rechtspersoon worden doorbroken, zodat alle ondernemingen binnen eenzelfde economische groep in aanmerking worden genomen voor de toepassing van de wet.” En verder stelt Verdonck: “Een dergelijke juridische benadering ten opzichte van de identificatie van G4S is tevens toegelaten onder het Europees recht.” En dan gaat ze verder over het Hof van Justitie, met wat u ook in uw antwoord naar voren hebt geschoven.

We hebben hier een begin kunnen maken van een principiële discussie. Onderzoek zal nu verder moeten uitmaken of het inderdaad zo is of G4S effectief mensenrechten schendt. Ik heb begrepen dat huidige juridische contracten doorbreken zo goed als onmogelijk is. Ik kan daar begrip voor opbrengen. In afwachting van verder onderzoek bij de OESO en bij het Europees Parlement moeten wij bekijken of het in de toekomst nodig zal zijn om G4S al dan niet uit te sluiten.

Minister, ik wil op dit ogenblik, zolang we geen duidelijkheid hebben, pleiten voor het voorzichtigheidsprincipe. Als we in de nabije toekomst nog contracten moeten sluiten, stel ik

mij de vraag of het, op basis van dat voorzichtigheidsprincipe en in afwachting van de resultaten van verder onderzoek, niet goed zou zijn om nu al een aantal maatregelen te nemen.

Ik stel de vraag aan u. Ik ben daar zelf ook heel voorzichtig in.

Er wordt bijkomend onderzoek verricht. Hebt u enig zicht op de timing? Het kan natuurlijk niet de bedoeling zijn dat we met zo'n belangrijk dossier talmen. Kunt u daar een timing voor voorstellen?

De voorzitter: De heer Vanden Bussche heeft het woord.

De heer Marc Vanden Bussche: Ik had een korte vraag gesteld, minister, maar die is u waarschijnlijk ontsnapt.

De voorzitter: Minister Bourgeois heeft het woord.

Minister Geert Bourgeois: Collega, de vraag is mij gesteld als minister van Bestuurszaken, maar mijn antwoord als minister van Binnenlands Bestuur was dat ik geen omzendbrief ga versturen, tenzij het nodig is om de huidige wetgeving, zoals die door onze diensten geïnterpreteerd wordt, te verduidelijken.

De interpretatie van onze diensten is tegenstrijdig aan die van mevrouw Verdonck. Ook op basis van de nieuwe wet overheidsopdrachten van 1 juli 2013 zeggen zij: de doorbreking van de rechtspersoonlijkheid wordt in de nota onder meer gesteund op de overheidsopdrachtenregelgeving, namelijk de mogelijkheid voor een combinatie om in te schrijven en de mogelijkheid voor een kandidaat of inschrijver om zich te beroepen op de draagkracht van een andere entiteit, maar die regelgeving wordt verkeerd geïnterpreteerd. Onze diensten zeggen dat je alleen een uitsluitingscriterium kunt vinden op basis van criteria die je toepast op een andere, gerelateerde entiteit, als je in de offerte die je indient, een beroep doet op de draagkracht van die andere entiteit, of als je overgaat tot onderaanneming.

Onze diensten zijn het in principe eens met de stelling-Verdonck dat je die rechtspersoonlijkheid kunt verbreken, maar dat is in die twee welbepaalde gevallen, zeggen ze, en niet algemeen als er geen enkele contractueel-juridische relatie is voor het uitvoeren van die welbepaalde opdracht. Ik ga daar nu geen uitspraak over doen.

Het Europees Parlement kan in dezen absoluut niet van vooringenomenheid worden beschuldigd. Het heeft integendeel altijd grote aandacht voor de toepassing van het internationaal recht en van ethische principes, ook ten aanzien van de bezette gebieden. Ik stel vast dat het Europees Parlement tot de conclusie is gekomen dat ze de bestaande opdrachten konden verbreken. Bovendien hebben ze bij hun nieuwe opdracht G4S opnieuw laten meedingen. G4S heeft het weliswaar niet gehaald, maar niet op basis van de materie die ons hier aanbelangt.

U spreekt over het voorzichtigheidsprincipe, mijnheer Roegiers. Ik moet ook voorzichtig zijn. Ik kan moeilijk aan mijn leidend ambtenaar of aan de raden van bestuur van de verzelfstandigde entiteiten zeggen dat ze bij een algemene offerteaanvraag moeten overgaan tot de uitsluiting van iemand die meedingt. In zulke contracten kunnen we moeilijk onderhands gaan spreken met een van die enkele grote spelers.

Ik wil hier uitsluitel over. Zowel wat de schending van de Conventie als de internationaal-rechtelijke regels betreft, is het belangrijk dat we kennis hebben van het resultaat van de OESO en van de implementeerbaarheid van dergelijke overtredingen. Het zal minstens een grote morele autoriteit uitstralen als de OESO tot een conclusie komt. Dat moet desgevallend misschien op Europees vlak leiden tot de wijziging van de regelgeving met betrekking tot de overheidsopdrachten, en in dit geval ook de Belgische regelgeving.

Ik vraag ook extern juridisch advies. Ik ben wel jurist, maar als je twee tegenovergestelde adviezen krijgt, en het is niet iets dat je op een drafje met 'ja' of 'neen' beantwoordt, is het

beter dat je advies krijgt van een gespecialiseerde externe jurist. Dat is gevraagd. Ik vermoed dat we het over enkele weken zullen hebben. Ik kan er nu geen termijn op plakken. Je kunt ook niet zeggen dat het bij hoogdringendheid moet gebeuren, want dan betaal je altijd meer. Zo ver gaan we het niet drijven, maar ik neem aan dat we over enkele weken antwoord zullen krijgen van een extern bureau, dat moet worden aangesteld door de cel Overheidsopdrachten.

De voorzitter: De heer Roegiers heeft het woord.

De heer Jan Roegiers: Bedankt voor de bijkomende inlichtingen, minister. Ik kijk uit naar het vervolg, maar dat zal misschien moeilijk zijn. We zullen zien of en in welke mate we dat verder kunnen opvolgen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van mevrouw Katrien Schryvers tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over de kosten van de lijkbezorging van een behoeftige - 1153 (2013-2014)

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Mevrouw Katrien Schryvers: Minister, mijn vraag betreft een tegenstrijdigheid die ik heb vastgesteld tussen de regelgeving betreffende de OCMW's en de regelgeving rond lijkbezorging en begraven in Vlaanderen.

De wet van 2 april 1965 betreffende het ten laste nemen van de steun verleend door de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, stelt in artikel 2, paragraaf 2, dat het OCMW van de gemeente waar de betrokkene op het ogenblik van zijn opname in nagenoemde instelling voor zijn hoofdverblijf in het bevolkings- en vreemdelingenregister of in het wachtregister was ingeschreven, bevoegd is om de noodzakelijke steun te verlenen, indien de bijstand vereist is.

Het komt erop neer dat de federale regelgever gezegd heeft dat als mensen in bijvoorbeeld een woonzorgcentrum of een psychiatrisch verzorgingstehuis worden opgenomen, het OCMW van hun laatste woonplaats bevoegd blijft voor de steunverlening. Dat is er gekomen op vraag van steden en gemeenten waar zich veel dergelijke voorzieningen bevinden, die dan werden aangesproken wanneer de betrokkenen de verblijfskosten niet konden betalen of een beroep deden op steun van het OCMW in het kader van bijvoorbeeld een leefloon. Artikel 14 van het decreet van 16 januari 2004 betreffende de begraafplaatsen en de lijkbezorging dat ik hier al meermaals heb aangehaald, stelt dat, onverminderd de bepalingen in artikel 15, paragraaf 1 op een behoorlijke wijze in de lijkbezorging van behoeftigen wordt voorzien. De bevoegde gemeente is de gemeente van de inschrijving, de gemeente van de woonplaats.

We weten allemaal dat dit in de meeste gemeenten aan het OCMW wordt gedelegeerd. Zoals geweten, heb ik hierover een bevraging georganiseerd. Niet minder dan 76,4 procent van de lokale besturen heeft die bevoegdheid aan het OCMW overgedragen.

Volgens mij bestaat in dit verband een algemene praktijk. Die praktijk houdt in dat OCMW's worden aangesproken voor de ondersteuning van mensen die altijd in de gemeente zijn ingeschreven. Indien die mensen in een andere gemeente in een voorziening worden opgenomen, neemt het OCMW de tekorten ten laste. Het gaat dan, bijvoorbeeld, om het verblijf in een woonzorgcentrum of om het leefloon. Indien er onvoldoende middelen zouden zijn om in een behoorlijke lijkbezorging te voorzien, neemt het OCMW dat op zich. Dat was tenminste de praktijk. Beide regelgevingen blijken immers met elkaar te botsen. Indien een bewoner in een bepaalde gemeente gelegen woonzorgcentrum is gedomicilieerd, maar de

verblijfskosten overeenkomstig de federale wet door een andere gemeente worden betaald, overlijdt, ontstaat de vraag welke gemeente de begrafenis kosten op zich moet nemen.

Enerzijds gaat het om een behoeftige persoon waarvoor volgens het decreet van 2004 op een behoorlijke wijze in de lijkbezorging moet worden voorzien. Anderzijds is met betrekking tot die persoon steun noodzakelijk. De wet van 1965 zou dan ook van toepassing kunnen zijn.

Zoals ik heb vermeld, hebben de steunverlenende besturen deze kosten in de praktijk meestal op zich genomen. Er is me echter ter ore gekomen dat bepaalde gemeenten en steden deze anomalie in het licht van de besparingsoperaties hebben ontdekt. Zij schuiven de kosten voor de lijkbezorging en de begrafenis van mensen voor wie ze soms al enkele jaren het verblijf in een woonzorgcentrum mee betalen door naar de gemeente waar de voorziening, het woonzorgcentrum of het psychiatrisch verzorgingstehuis, is gelegen.

Volgens de letter van de wet kan dit misschien. Volgens mij is dit echter niet de ratio legis geweest. De vraag is dan welke gemeente of welk OCMW bevoegd is. Het gaat om de gemeente van herkomst, waar de laatste inschrijving voor de opname heeft plaatsgevonden. Mijns inziens gaat het dan om de kosten die aan de opname in de voorziening zijn verbonden en om de kosten die bij de lijkbezorging horen. In het decreet van 2004 betreffende begraafplaatsen en de lijkbezorging is dit probleem niet specifiek onder ogen gezien. In het decreet is in algemeenheid bepaald welke gemeente verantwoordelijk is voor de lijkbezorging van behoeftigen, bijvoorbeeld wanneer mensen die in een gemeente zijn ingeschreven in een ziekenhuis overlijden.

Minister, bent u op de hoogte van dit probleem? Hebt u hierover al vragen van lokale besturen gekregen? Hebt u weet van onenigheden tussen lokale besturen op grond van deze problematiek? Welke maatregelen zult u nemen om deze onduidelijkheid op te klaren?

Volgens mij zou dit kunnen worden opgelost door de opname van een uitzonderingsbepaling in het decreet van 2004. Dit zou de federale en de Vlaamse regelgeving immers coherent maken. Bent u bereid een dergelijk initiatief te steunen?

De voorzitter: Minister Bourgeois heeft het woord.

Minister Geert Bourgeois: Voorzitter, het Agentschap voor Binnenlands Bestuur (ABB) en mezelf zijn geen problemen bekend. Het ABB en ikzelf hebben hierover ook geen vragen ontvangen. Er zijn ons geen discussies of gevallen van onenigheid tussen gemeenten gesignaleerd. Tenzij ik me vergis, staat dat trouwens ook niet in de conceptnota vermeld. Ik vermoed dat dit punt wel hier en daar tijdens individuele discussies kan opduiken.

Volgens mij bestaat er momenteel geen onduidelijkheid in de regelgeving. Tijdens hun leven moet de gemeente waar een behoeftige het laatst ingeschreven was bijdragen in de kosten van de instelling in een andere gemeente waar die behoeftige verblijft. Het klopt niet dat de gemeente waar het woonzorgcentrum is gevestigd de kosten moet dragen voor behoeftigen die uit andere gemeenten komen: de gemeente van herkomst moet de kosten dragen.

Het klopt wel dat bij het overlijden van diezelfde behoeftige een andere regelgeving van kracht is. In het decreet van 2004 is in dit verband een duidelijke keuze gemaakt. Hiermee is een einde gemaakt aan een onbillijkheid die uit de toen bestaande federale wetgeving voortvloeide. Die onbillijkheid hield in dat de stad of de gemeente waar de behoeftige stierf, moest opdraaien voor de begrafenis kosten. Dit kwam erop neer dat steden en gemeenten met een ziekenhuis moesten opdraaien voor de kosten van de behoeftigen die daar hun laatste dagen, weken of maanden doorbrachten om er vervolgens helaas te overlijden. Daar heeft de decreetgever een einde aan gemaakt.

Dit is expliciet gebeurd. Het staat met zo veel woorden in de decretale bepalingen en toenmalig minister Van Grembergen heeft het ook toegelicht. Ik citeer het verslag van de commissiebesprekingen: “Tot slot vermeldt de minister dat de kosten van de lijkbezorging van behoeftigen waarvan de nabestaanden niet zijn gekend, gedragen moeten worden door de

gemeenten waar deze behoeftigen zijn ingeschreven en niet door de gemeenten, veelal steden, waar de behoeftigen zijn gestorven.” Dat was een maatregel om te vermijden dat de steden die de ziekenhuizen hebben, daarvoor moeten opdraaien. De verslaggever heeft dit in de plenaire vergadering van 7 januari 2004 – het gaat om een decreet van 2004 – expliciet vermeld. Het is niet iets dat tussen de plooiën is gevallen, het is een uitdrukkelijke keuze geweest, ook om een einde te maken aan de als onbillijk ervaren situatie op basis van de toen bestaande federale wetgeving dat de gemeente waar het ziekenhuis was, moest opdraaien voor die kosten.

Mevrouw Schryvers, u hebt gelijk. Er is een tegenstrijd tussen de federale OCMW-wetgeving, die zegt dat het de gemeente is waar de behoeftige laatst heeft gewoond voor hij vertrok naar de zorginstelling, die moet opdraaien voor de kosten van de behoeftige, en de Vlaamse decreetgeving met betrekking tot de overleden behoeftige, die zegt dat dat voor rekening is van de stad of gemeente is waar de behoeftige was ingeschreven – per definitie meestal de plaats van het woonzorgcentrum. Als je bent verhuisd en je hebt geen andere woning meer, en je verblijft daar effectief, dan heb je daar ook je domicilie.

Als je dat op elkaar wilt afstemmen, dat het bijvoorbeeld altijd de oorspronkelijke gemeente moet zijn, ook al woont iemand tien jaar in een woon- en zorginstelling en die overlijdt in nog een andere stad of in de instelling zelf, die ervoor opdraait, dan kun je daar argumenten voor vinden. Er zijn ook mensen die redeneren dat de kosten moeten worden verdeeld tussen de gemeenten. Zo heeft de gemeente waar de instelling is, al die tijd niet moeten bijspringen, en dit is dan de laatste bijdrage die moet gebeuren.

Ik spreek me daar niet over uit. Er zijn argumenten pro en contra in de beide richtingen. Als het parlement in zijn ondoorgroondelijke wijsheid vindt dat die beide regelgevingen beter op elkaar moeten worden afgestemd, voor mij absoluut niet gelaten. Ik zal natuurlijk geen enkel initiatief meer nemen, want voor we de hele trein van alle procedures en adviezen hebben doorlopen, zijn we al een heel eind na de verkiezingen.

Er is een tegenstrijdigheid tussen de federale en de Vlaamse wetgeving bij leven en na het overlijden. Dat zijn twee aparte gevallen, de ene keer gaat het over de behoeftige die nog leeft, de andere keer over de behoeftige die is overleden. Er is wel geen onduidelijkheid. Dat wil ik met zoveel woorden stellen. De regelgeving is heel klaar, bepaalt altijd uitdrukkelijk welke stad of gemeente moet instaan voor de kosten bij leven en bij overlijden. Tot nu werd me dan ook geen enkel probleem gesignaleerd. De gemeente die moet instaan voor de kosten bij overlijden, is meestal een andere gemeente dan de gemeente die moet opdraaien voor de kosten bij leven. Als het parlement vindt dat dit beter altijd dezelfde gemeente zou zijn, de oorspronkelijke gemeente waar de behoeftige vandaan komt voor hij of zij naar die instelling is gegaan, dan kan dat worden beargumenteerd naar uw wijsheid.

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Mevrouw Katrien Schryvers: Minister, dit probleem was inderdaad niet opgenomen in een conceptnota. Ik heb het toen ook niet bevestigd. Het was me toen ook niet bekend dat er soms een probleem was, maar ondertussen is het wel gesignaleerd door nieuwe standpunten in bepaalde steden en gemeenten. Nu is het wel aan de orde gekomen.

Minister, verwijzend naar het verslag zegt u dat u in 2004 in Vlaanderen absoluut een onbillijkheid hebt willen wegwerken door te stellen dat de gemeente waar iemand laatst was ingeschreven, moet instaan voor de begrafenis of crematie, want anders was het onbillijk dat een stad of gemeente met een groot ziekenhuis die dus met veel overlijdens te maken krijgt, daarvoor moet instaan. Dat onderschrijf ik absoluut.

Diezelfde ratio legis lag aan de basis van de federale wet, die heeft gezegd dat het niet de steden en gemeenten zijn die nu toevallig soms veel zorgvoorzieningen hebben, die moeten instaan voor het bijpassen van de tekorten van een verblijf in een woonzorgcentrum of een psychiatrisch verzorgingstehuis enzovoort. Diezelfde onbillijkheid geldt nu eigenlijk enkel

nog voor de kosten van de begrafenis, want daar kunnen de gemeenten, waar bijvoorbeeld grote rusthuizen zijn gevestigd en waar mensen die er zijn ingeschreven, overlijden, wel nog op worden aangesproken, ongeacht het feit dat het OCMW van hun laatste woonplaats wel de kosten moet bijpassen voor verblijf in een woonzorgcentrum.

Dit is toch een anomalie. Minister, wat ik daar erg aan vind, is dat het nooit aan de orde is geweest – het stond ook niet in onze conceptnota – en dat dat nu wel aan de orde komt in de besparingsrondes in gemeenten. Het moment is natuurlijk heel slecht of zelfs onmogelijk om er iets aan te doen, maar ik pleit ervoor om de discussie niet te laten ontstaan om mensen een respectvolle uitvaart te garanderen. U zegt wel dat er duidelijkheid is. Inderdaad, als je de twee regelgevingen naast elkaar legt, is het wel duidelijk, maar de billijkheid is er niet. Ik hoop dat we dit in de toekomst toch op elkaar kunnen afstemmen.

De voorzitter: De heer Vanden Bussche heeft het woord.

De heer Marc Vanden Bussche: Minister, u hebt het goed verwoord. Er zijn argumenten voor de twee opvattingen. Als iemand tien jaar in een rusthuis woont, is het mogelijk dat de stad daarvoor bijkomende subsidies krijgt. Ik weet niet of daar rekening mee wordt gehouden in het Gemeentefonds. Als er bijkomende inwoners ingeschreven zijn, valt men vaak ook in een hogere categorie. Dit is een goede reden om hier eens een grondige studie aan te wijden. We kunnen dit niet in een-twee-drie afhandelen op basis van een gevoel.

Het is nu inderdaad een beetje laat om er nog over te beginnen, maar we zouden dit eens met de studiedienst moeten bekijken.

Minister Geert Bourgeois: Ik blijf erbij dat er geen enkele onduidelijkheid is. U kunt alleen discussiëren over de vraag of bijvoorbeeld iemand die vijftien jaar lang in een woonzorgcentrum van een gemeente verblijft, vijftien jaar lang door de gemeente van oorsprong moet worden geholpen. De kosten van de behoeftige moeten immers door de oorspronkelijke gemeente worden bijgepast. We zouden kunnen zeggen dat het een inwoner van de nieuwe gemeente is geworden, want hij of zij is er in dit geval al vijftien jaar gedomicilieerd. Nu moet de gemeente vanwaar de persoon oorspronkelijk komt, tot en met het overlijden bijpassen. (*Opmerkingen van mevrouw Katrien Schryvers*)

Dat is inderdaad een federale regel, maar een dergelijke regelgeving zal altijd onbillijkheden bevatten. Er zijn gemeenten met een woonzorgcentrum, er zijn gemeenten met meerdere woonzorgcentra en er zijn gemeenten zonder woonzorgcentrum. Het is een uniforme regel en die bepaalt dat ongeacht hoelang men al weg is uit de oorspronkelijke gemeente, het toch de oorspronkelijke gemeente is die moet blijven betalen. Ik herhaal dat er argumenten pro en contra het blijven aanhouden van die regel zijn. Ik heb geen bezwaren. Het parlement zal in wijsheid oordelen. Maar voor een regeringsinitiatief is het nu hoe dan ook te laat.

We kunnen dit nog breder opentrekken naar de solidariteit tussen de gemeenten voor de behoeftigen in de samenleving. Bepaalde steden en gemeenten hebben proportioneel meer behoeftigen dan andere.

Mevrouw Katrien Schryvers: Minister, u zegt dat de regelgeving heel duidelijk is, en dat onderschrijf ik wel, maar in de praktijk is er momenteel een heel andere toepassing door steden en gemeenten.

Steden en gemeenten die ingevolge de federale regelgeving jaren bijpassen voor een verblijf in een woonzorgcentrum, weigeren nu op het moment dat moet worden gezorgd voor een begrafenis. Ze doen dat in het licht van besparingen, maar het is een beetje wrang.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■